

Kuntapäätäjä live 12.3.2025

Näkymiä tulevalle valtuustokaudelle

- **Kohti uutta kuntastrategiaa,**
Kehittämispäällikkö, Merja Lang
- **Näkymiä kuntien edunvalvontaan,**
Erityisasiantuntija, Laura Lyly
- **Kuntien toimintaedellytykset tulevalla valtuustokaudella kuntapäätäjien arvioimana,** Tutkimuspäällikkö, Marianne Pekola-Sjöblom
- **Kestävyyden teemat seuraavalla valtuustokaudella,** Erityisasiantuntija, Eveliina Kiema-Majanen
- **Keskustelua ja kysymyksiä**

Tulevien webinaarien ajankohdat ja muuta tietoa:
www.kuntaliitto.fi/kuntapaattaja-live

Kuntapäätäjä live

- **12.3. klo 15: Näkymiä tulevalle valtuustokaudelle**
- 7.5. klo 15: Kuntavaalien tulostanalyysi
- 13.8. klo 15: Teema tarkentuu
- 29.10. klo 15: Teema tarkentuu
- 10.12. klo 15: Teema tarkentuu

Tulevien webinaarien ajankohdat ja muuta tietoa:
www.kuntaliitto.fi/kuntapaattaja-live

Kohti uutta strategiaa

Tulevan valtuustokauden toimintaympäristö

Merja Lang, kehittämispäällikkö

Kuntien toimintaympäristöä haastavat muutosilmiöt

- Matala syntyvyys
- Ikääntyminen
- Kaupungistuminen
- Keskittyvä maahanmuutto
- Hyvinvoinnin polarisaatio, segregatio ja syrjäytyminen
- Populismi ja poliittinen polarisaatio
- Poliitiikan kriisi
- Ekstremismi
- Algoritmien valta, tekoäly ja kyberuhkat
- Autoritääristen valtioiden nousu

- Globaalin kilpailun kiristyminen
- Niukkeneva julkistalous ja kestävyysvaje
- Osaamisperustan rapautuminen
- Osaajapula
- Tuottavuuden heikentyminen
- Etätyö ja monipaikkaisuus
- Vihreä siirtymä ja energiaomavaraisuus
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- Kriittiset luonnonvarat ja kaivokset
- 6. sukupuuuttoaalto

UUSI ELINVOIMAKUNTA

Kunta mahdollistaa kasvun

- / elinkeinopalvelut
- / elinvoimaiset yritykset
- / yritysten kehittäminen ja kasvu

Kunta kouluttaa osaajia

- / Paikallisiin tarpeeseen vastaava ammatillinen koulutus
- / Oppilaitosten yritysysteistyö
- / Laadukas perusopetus

Kunta kaavoittaa ja luvittaa yritystoimintaa sekä pitää yllä arjen infraa

- / Vihreän siirtymän investoinnit
- / Asuntoja työntekijöille
- / Syrjäytymisen ehkäisy
- / Etätyö ja verkkoyhteydet

ASUKKAAT

Kuntiin syntyy palvelukokonaisuus, joka luo uudenlaisen mahdollisuuden edistää paikallista elinvoimaa.

Kunnassa on veto- ja pitovoimaa

- / Kuntalaiset kokevat kunnan turvallisena ja houkuttelevana eri elämänvaiheissa myös tulevaisuudessa.
- / Yritykset näkevät kunnan houkuttelevana ja uskaltavat investoida.

UUSI TEHTÄVÄ: Kunta etsii osaajia

- / Kotoutumisen edistäminen osa työllisyyspalveluita
- / Osaajia yrityksiin tarvittaessa maan rajojen ulkopuolelta
- / Yritysten kasvun mahdollistava työvoiman saatavuus

Elinvoimakunnan tuki kunnille

Mitä tavoittelemme?

Rakennamme kuntien johdolla kestävästä kehitystä ja kasvua. Tarjoamme kuntien luottamushenkilöille tukea ja uusia näkökulmia elinvoiman edistämiseen ja elinvoimatyön johtamiseen TE-uudistuksen jälkeisessä, alati muuttuvassa toimintaympäristössä. Tarjoamme elinvoimakunnan tukea kaikille kunnille ja kohderyhmänämme ovat erityisesti kuntien luottamushenkilöt. Tavoitteemme on, että uusi elinvoimatehtävä näkyy kaikkien kuntien strategioissa.

Mitä tarjoamme?

Tarjoamme perehdytystä ja eväitä kuntien uusille luottamushenkilöille päätöksenteon tueksi, jotta

- kunnat **osaavat hyödyntää** kaikki alueella olevat jo olemassa olevat palvelut elinvoiman edistämässä.
- kunnissa huomataan ja osataan hyödyntää **oman alueen vahvuudet** ja ymmärretään, mitä alueelta puuttuu.
- kunnat osaavat rakentaa **strategiaa, jossa uusi elinvoimatehtävä on huomioitu** ja johtaa elinvoimatyötä strategisilla valinnoilla.

Tarjoamme lisäksi **materiaaleja, lisätietoa, taustoitusta, esimerkkejä ja hyviä käytänteitä** elinvoimatyön kehittämiseksi ja vahvistamisesta.

Kenelle?

Palvelu on kaikille kunnille suunnattu tukimuoto, jonka kohderyhmänä ovat erityisesti **kuntien luottamushenkilöt**.

Miten?

- Tulemme mielellämme kertomaan lisää esimerkiksi kuntien omiin tilaisuuksiin, seminaareihin, valtuustoinfoihin sekä iltakouluihin.
- [Verkkosivut](#)
- Kuntaliiton tilaisuudet ja tapahtumat
- Kuntaliiton uutiskirjeet

Ota yhteyttä!

Projektipäällikkö Anu Tirkkonen,
Anu.tirkkonen@kuntaliitto.fi,
puh. +358 40 547 3944

KUNTA
LIITTO

Eriytyvä väestökehitys

Matala syntyvyys

- Viimeisen vuosikymmenen aikana Suomessa syntyvien lasten määrä on laskenut 16 000 lapsella: Kun vielä vuonna 2010 lapsia syntyi n. 61 000 niin vuonna 2024 lapsia syntyi enää 44 000.
- Syntyvyyden aleneminen johtaa nopeasti nuorimpien ikäluokkien pienenemiseen ja koulujen oppilasmäärien laskuun. Väestörakenteen muutos on merkittävä, mutta muutos näkyy eri kunnissa eri tavoin. Lasten määrän väheneminen koskee lähes kaikkia Suomen kuntia. Voimakkainta muutos on maaseutumaisissa kunnissa ja harvaan asutuilla alueilla.
- Kunnissa lasten määrän lasku ja ryhmäkokojen pienentyminen aiheuttaa dominovaikutuksen, joka näkyy ensin varhaiskasvatuksessa, sitten oppilaskohtaisten kustannusten kasvuna ja nuorten hyvinvoinnin kysymyksinä. Aleneva oppilasmäärä lisää paineita palveluverkon supistamiseen, mikä aiheuttaa pitkiä kuljetusetäisyyksiä sekä tyhjiä kiinteistöjä. Myös tulevaisuudessa lapsia kuitenkin asuu myös harvaanasutuilla seuduilla, ja myös heidän varhaiskasvatuksesta ja koulutuksesta ja hyvinvoinnista on tavalla tai toisella huolehdittava.

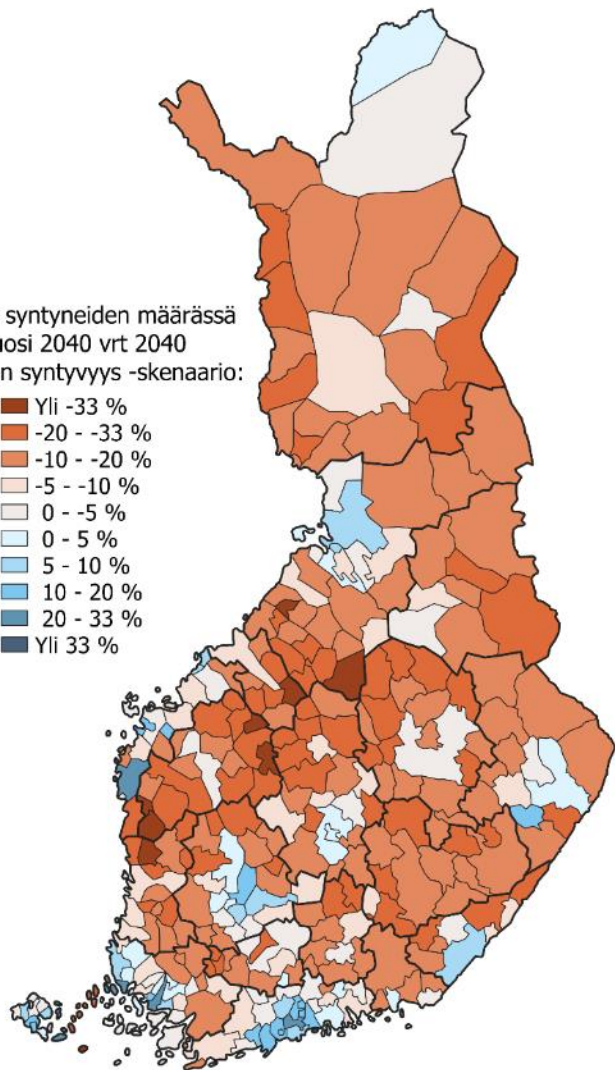
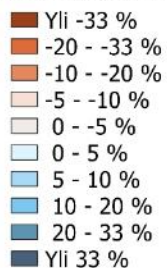
Miten vastaamme haasteisiin?

Miten tartumme mahdollisuuksiin?

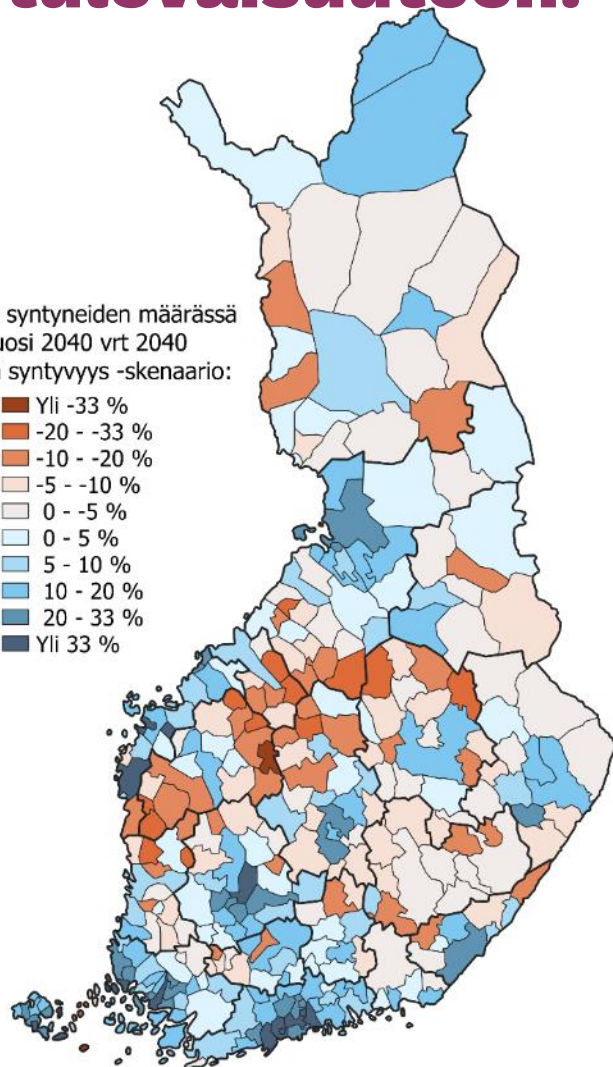
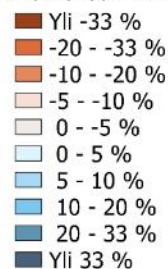
Nuoret ikäluokat häviävät suuresta osasta Suomea, ja työikäisten puuttuminen jää pysyväksi pitkälle tulevaisuuteen.

Muutos syntyneiden määrässä
vuosi 2040 vrt 2040
nykyinen syntyvyys -skenaario:

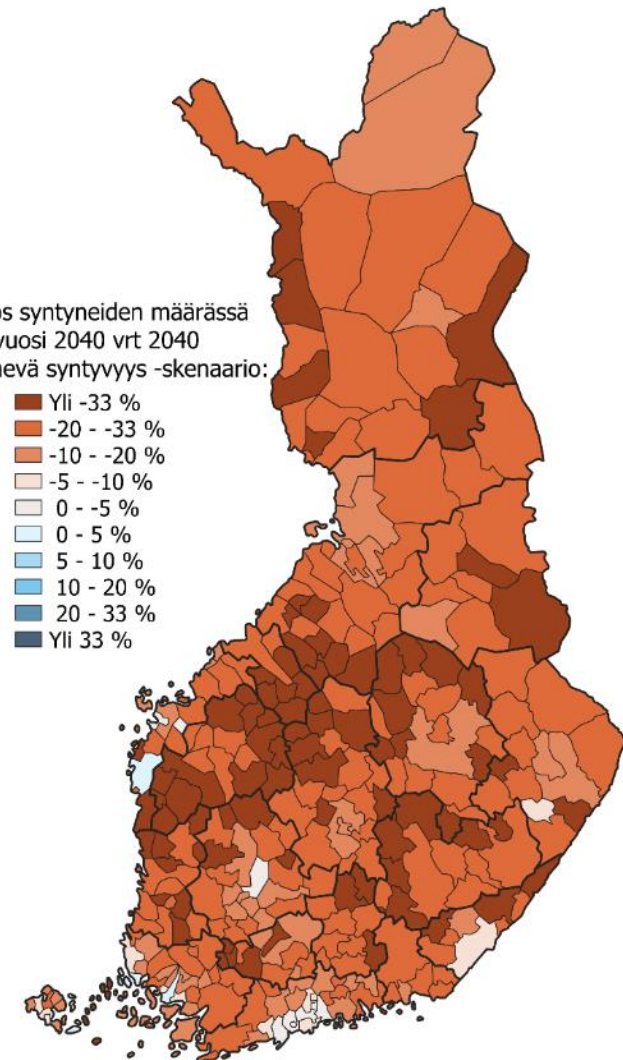
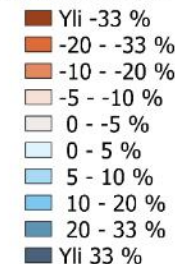
**Nykyinen syntyvyys -skenaario
(vuosien 2022-2023 taso jatkuu)**

Muutos syntyneiden määrässä
vuosi 2040 vrt 2040
elpyvä syntyvyys -skenaario:

**Elpyvä syntyvyys -skenaario
(syntyvyys kasvaa → 1,55 tasolle)**

Muutos syntyneiden määrässä
vuosi 2040 vrt 2040
heikkenevä syntyvyys -skenaario:

**Heikkenevä syntyvyys -skenaario
(syntyvyys laskee → 1,2)**

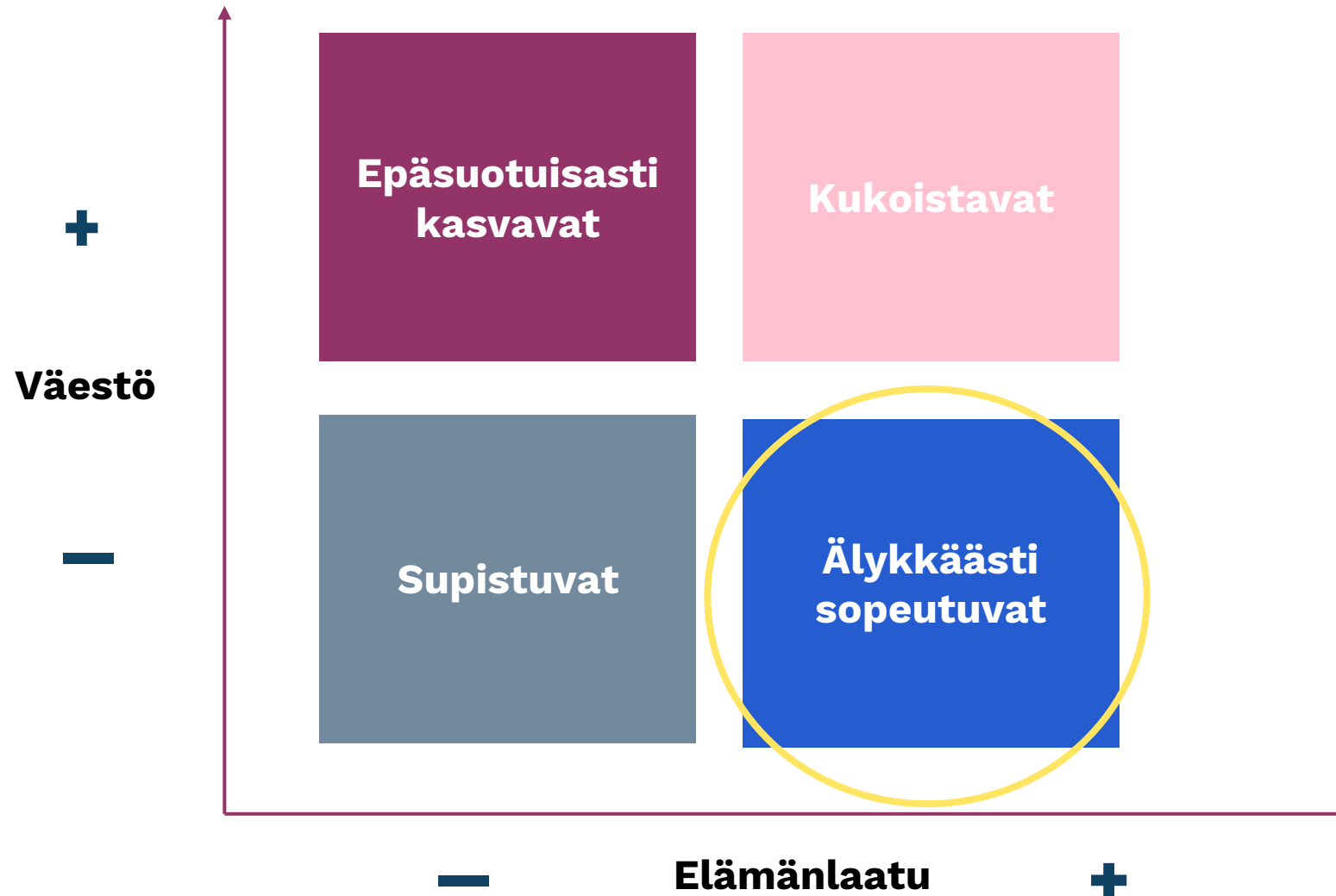
Miksi älykästä sopeutumista tarvitaan?

- Valtaosassa Suomen kunnista **väestö vähenee**
- Luo haasteita **palvelujärjestelmälle** sekä päätöksentekojärjestelmän **toimivuudelle**.
- **Kunnallisverokertymä pienenee**; palvelujärjestelmän **rahoittaminen ja ylläpito** hankaloituvat
- Palveluiden **laatua** on hankala ylläpitää
- Rakennettu **infrastruktuuri** voi olla käyttäjämääriin nähden ylimitoitettua
- Osaavan työvoiman saatavuus heikentyy
- Päätöksentekojärjestelmän **legitimiteetti ja paikallisdemokratia** tulee haastetuksi
- Äänestäjien ja päätöksentekijöiksi pyrkivien määrä vähenee. (Syssner 2019)

Rural shrinkage – urban shrinkage

- **Maaseutualueiden supistumista selitetään väestön vähenemisen ja rakennemuutosten lisäksi syrjäisellä sijainnilla**
  - Kiinteistöjen arvon alenemaa ja tyhjilleen jäämistä/rapistumista
  - Kuolleet keskustat
  - Segregaation lisääntymistä; työttömyyttä ja köyhyyden lisääntymistä
  - Alikäyttöistä infraa
  - Nuorten ja koulutettujen poismuuttoa*
  - Matalaa innovaatiotasoa*
- **Kaupunkialueiden supistuminen johtuu teollisuuden ja palvelujen rakennemuutoksesta**

Kuntien luokittelu väestömuutoksen ja elämänlaadun muutoksen mukaan

Mitä kunnat ovat jo tehneet sopeutuakseen älykkäästi tai mitä ne voivat tehdä

VN-teas tutkimuksesta Kahila et al. ja Kuntaliiton asiantuntijoiden koostamia esimerkkejä

Johtaminen	Palveluverkon sopeuttaminen	Kiinteistöt ja infra	Talouden tasapainottaminen	Hyvinvointi ja elinvoima uudessa tilanteessa
<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategiatyö, vahvuuksien tunnistaminen, ennakointi 2. Kuntalaisten osallistaminen 3. Nykyisten toimintamallien kyseenalaistaminen 4. Kuntastrategian ulottaminen koko konserniin ja jämäkkä omistajaohjaus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Palveluiden keskittäminen 2. Kuntien välinen yhteistyö palveluissa; yhteiset virat, kuntayhtymät; yhteistyö yksityisen sektorin kanssa – yhteistyön merkittävä lisääminen! 3. Itsepalvelu (kirjastot, lipunmyynti, liikuntatilat) 5. Liikkuvat palvelut; etäpalvelut	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kiinteistöjen käyttötarkoituksen muutokset, purkaminen... 2. Vuokra ja leasingtilat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talouden tasapainottamisohjelmat 2. YT-neuvottelut 3. Palveluiden laadun arviointi suhteessa käytettyihin veroeuroihin 4. Investointien lähtölettämien kriittinen arviointi 5. Kehittämishankkeiden tarkastelu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elinkeinotyö; työpaikkaomavaraisuuteen satsaaminen 2. Panostukset vahvuuksiin (taide, kulttuuri, matkailu..) 3. Opiskelumahdollisuuksiin panostaminen (erityislinjat toisella asteella, ilmaiset koulukirjat...) 4. Lapsiperhemyönteisyys ja lapsiperhepaketit 5. Monipaikkaisuus; Etätyötilat 6. Tapahtumien lisääminen keskustuissa

Kiitos. Tack.

Etunimi Sukunimi
Puhelinnumero
etunimi.sukunimi@organisaationimi.fi
@twitter

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

Näkymiä kuntien edunvalvontaan

12.3.2025 Kuntapäätäjä Live

Laura Lyly, erityisasiantuntija

Hankintalain muutokset lausuntokierrokselle

työ- ja elinkeinoministeriö
15.1.2025 9.27 TIEDOTE

käyttöoikeussopimuksista). Lausunno

Toimeentulotuen kokonaisuudistusta valmisteleavan työryhmän muistio julkaistu

sosiaali- ja terveysministeriö
8.1.2025 10.30 TIEDOTE

VOS-uudistus siirtyy

valtiovarainministeriö
22.10.2024 15.43 TIEDOTE

Kuntien valtionosuusuudistus siirtyy vuodella eteenpäin. Alkuperäinen tavoite oli, että uudistus olisi saatu voimaan jo vuoden 2026 alusta.

Kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuutta ollaan uudistamassa vastaamaan kuntien uutta roolia sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeisessä tilanteessa.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ / FI / HANKKEET JA SÄÄDÖSVALMISTELU / HANKE

Kuntien normien keventämisen ja kokeilujen ohjelma

VM119:00/2023 KEHITTÄMINEN

Vahva ja välittävä Suomi

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023

Kasvuriihi-hankkeen loppuraportti

työryhmä

Oppimisen tukea esi- ja perusopetuksessa vahvistetaan

opetus- ja kulttuuriministeriö

Kiinteistöverouudistus

Pääministeri **Petteri Orpon** hallitus toteuttaa kiinteistöverotuksen uudistuksen. Uudistuksen tavoitteena on korjata kiinteistöjen verotusarvojen ja käypien arvojen eriytyminen toisistaan.

Uudistuksella turvataan kaikille oppilaille tasua ja oikeutta saada koulutusta ja oppimateriaalia. Uudistus on osa pääministerin esityksen maanantaina 23.9.

Kommun-
förbundet

Kevät 2025: hallituksen puoliväliriihi

- **Kuntien taloudessa ei leikkaus- tai jakovaraa.** Kuntatalouden rahoitusjäämä on negatiivinen koko kehyskauden.
- **Julkisen talouden osaoptimointi tulee lopettaa.** Valtiontalouden säästöjä esimerkiksi toimeentulotukimenoissa ei pidä tehdä kuntien kustannuksella.
- **Hallituksen politiikan tulee kaikissa hankkeissa tukea kuntien kasvua edistävää toimintaa.** Kunnat ja kaupungit ovat keskeisiä koko Suomen kestäväen kasvun edistäjiä.
- **Kuntatalouden kestävyuden kannalta keskeisten uudistusten valmistelua tulee jatkaa:**
  - **Normien purku ja kokeilujen** lisääminen. Norminpurun varjolla jo etukäteen vuonna 2025 tehty valtionosuusleikkaus tulee poistaa.
  - Kuntien **valtionosuusuudistus** ja **kiinteistöverotuksen** arvostamisperusteiden uudistaminen. Rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistus tarvitaan.

Osaamistason nousu edellyttää sivistystoimen riittävää resurssointia ja joustomahdollisuuksia

- Nuoret ikäluokat pienenevät niin varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa kuin toisen asteen koulutuksessa. Tämä haastaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta.
  - Pienentyvät ikäluokat eivät kuitenkaan poista palveluiden järjestämiseen liittyviä taloudellisia haasteita.
- Kaikkien uudistusten yhteydessä tarkasteltava palvelujen järjestämisen **kustannusvaikutuksia** sekä **normien keventämisen ja joustojen** mahdollisuuksia.
- Perusopetuksessa tulee mahdollistaa koulutuksen saavutettavuus kehittämällä **joustavia opetusjärjestelyitä**.
  - Etäyhteyksiä hyödyntävää opetuksen järjestämistä tulee helpottaa.

Peruskoulun tulevaisuustyö luo vision peruskoulun pitkän aikavälin kehittämiseksi

Työryhmä pohtimaan, miten väestönkehityksen haasteisiin vastataan perusopetuksen järjestämisessä

opetus- ja kulttuuriministeriö
20.2.2024 15.12 TIEDOTE

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskeva lainsäädäntö uudistuu

Pääministeri Orpon hallitusohjelman linjausten mukaisesti hallitus on uudistanut perusopetuksen oppimisen tukea koskevan lainsäädännön. Laki perusopetuslain muuttamisesta (1090/2024) on hyväksytty 30.12.2024 ja se tulee voimaan 1.8.2025. Lähtökohtana on varmistaa oppilaalle hänen tarvitsemansa konkreettiset tukitoimet sekä kouluille riittävät resurssit tuen toteuttamiseen.

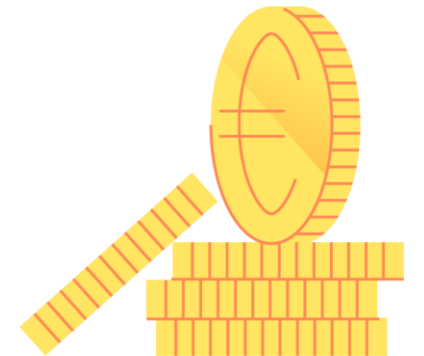
Yhdyskuntarakentamisen uudistukset haastavat kuntien toimintaa

- Käynnissä olevissa lainsäädäntöuudistuksissa
  - Maankäyttö- ja rakennuslain jatkouudistus
  - Rakennusvalvontauudistus
  - Lunastuslain uudistuson varmistettava, että kokonaiskustannukset eivät nouse ja että kunnilla säilyy jatkossakin mahdollisuus yhdyskuntien kehittämiseen ja kestäväan rakentamiseen.

Erityisesti lunastuslain uudistuksessa esitetty korotus lunastuskorvauksiin uhkaa merkittävästi lisätä kuntien maanhankintakuluja ja hidastaa kehitystä

- **Hallinnollinen taakka & taloudelliset vaikutukset**

Sidosyksikkösääntely hallitusohjelmassa – merkittäviä vaikutuksia kuntakenttään

”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistus-prosentti (10 %).”
Petteri Orpon hallitusohjelma

- Jos hankintalain muutos etenee hallitusohjelmakirjauksen mukaisena, **johtaa se suuriin ja kalliisiin muutoksiin kuntakentällä.**
  - Seuraukset kohdistuisivat erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin sekä hyvinvointialueisiin.
- **Kuntakonsernien yhtiöt joudutaan käytännössä purkamaan ja rakentamaan uudelleen:** Merkittäviä muutoksia kuntakonsernien omistusrakenteisiin ja palveluiden järjestämisen mekanismeihin
  - mm. jätehuolto, ateria- ja ICT-palvelut, puhtaus- ja kunnossapitopalvelut, sekä muut tukipalvelut.
- **Väärinkäyttöksiin tulee tarttua,** mutta hyvin toimivaa järjestelmää ei tule romuttaa muutaman väärin toimivan yhtiön vuoksi.

Miten sitten tulisi edetä?

- Hallitusohjelman kategorisesta 10% rajauksesta tulee luopua.
- Inhouse-sääntelyä tulee kehittää **tietoperustaisesti** siten, että lakiuudistuksen linjaukset perustuvat aitoihin kustannusten vaikutusarviointeihin ja -laskelmiin.
- KKV:n roolia tulee vahvistaa ja rahoitusta tulee lisätä.
- Lausuntokierroksella saatiin 607kpl lausuntoa!

Kunnallisen itsehallinnon ytimessä; kunnan tulee saada päättää järjestämistavasta itse

Kunnille tärkeitä hallitusohjelmakirjauksia on edistettävä!

- Normien purku ja kokeilut
- Rahoitusjärjestelmän uudistaminen
- Ratkaisuja sote-kiinteistöjen ongelmiin (julkisen sektorin tilaohjelma)
- Etäopetuksen mahdollistaminen
- Tehtävien siirto kustannusneutraalisti (TE & KOTO)
- Varhaiskasvatuksen johtajan pätevyysvaatimukset ja vaka palvelusetelilaki
- Digihankkeiden rahoitus
- Kuntien mahdollisuudet EU rahoituksen laajempaan hyödyntämiseen.

Hallituksen politiikan tulee kaikissa hankkeissa tukea kuntien kasvua edistävää toimintaa.

Kunnat ja kaupungit ovat keskeisiä koko Suomen kestävän kasvun edistäjiä.

**Kestävää kasvua
Suomeen kuntien johdolla**

**Kuntien ja kaupunkien
kestävän kasvun ohjelma**

**Tutustu kuntien ja
kaupunkien
kasvuohjelmaan:**

Kuntaliiton
keskustelunavauksia
2/2025

***Onneksi on
KUNNAT!***
KOMMUNEN FIXAR!

Tehdään yhdessä hyvät vaalit!
Kiitos!

Laura Lyly

Laura.lyly@kuntaliitto.fi

erityisasiantuntija

Kuntavaalit.fi

Kuntien toimintaedellytykset tulevalla valtuustokaudella kuntapäättäjien arvioimana

Kuntapäättäjä LIVE ke 12.3.2025 klo 15-16

Marianne Pekola-Sjöblom, @M_PekolaSjoblom

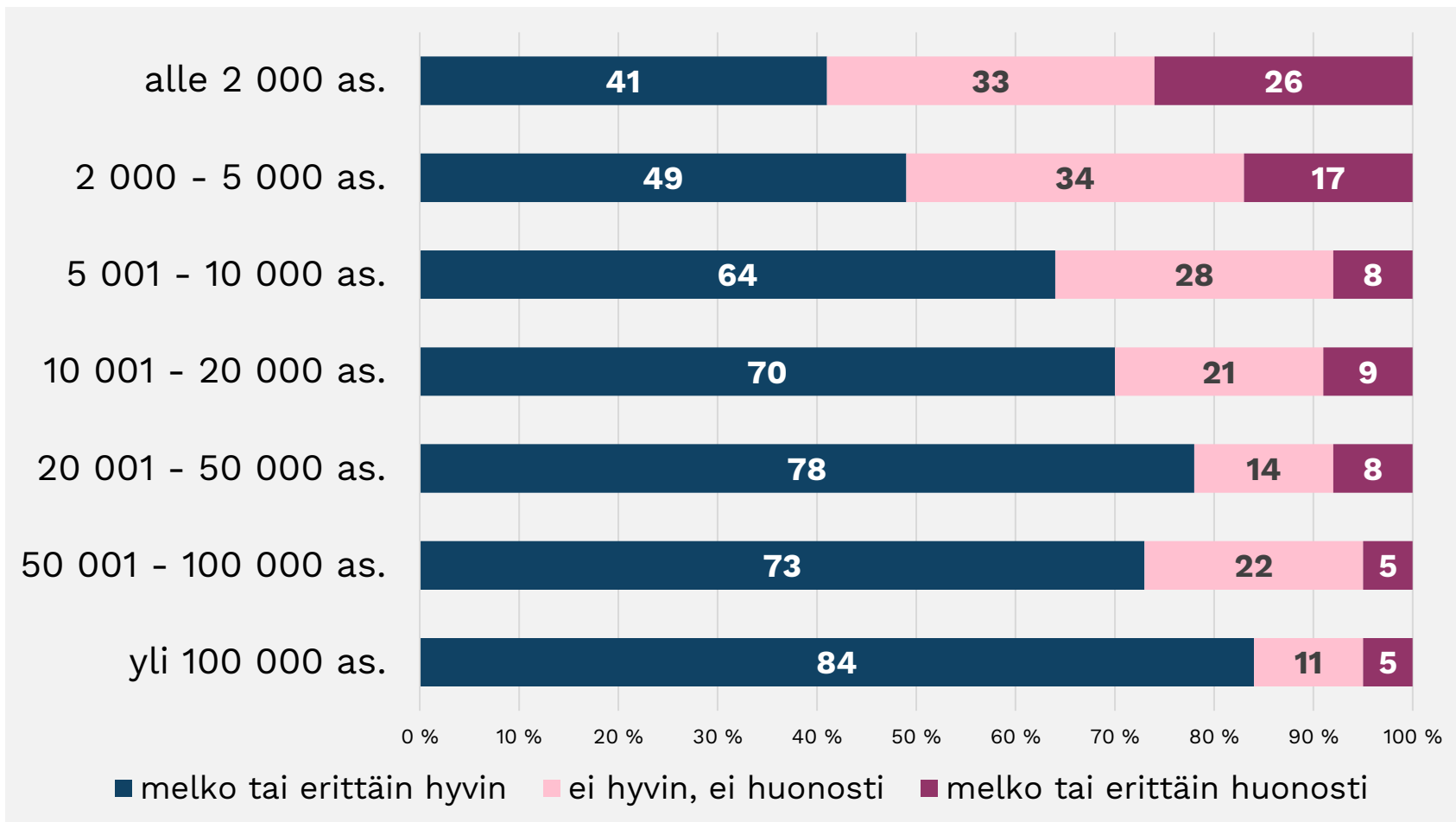
Kuntapäätäjätutkimus 2024:

Kuntapäätäjän kotikunta kuntien välisessä kuvitteellisessa ”hyvä asua ja elää” –kilpailussa

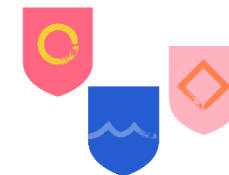

Kuntapäätäjistä 64% arvioi oman kotikunnan pärjävän hyvin kuntien välisessä kuvitteellisessa ”hyvä asua ja elää” –kilpailussa.

Vastausten %-jakaumat (N=1701).

Lähes kaksi kolmesta arvioi, että oma kunta pärjää vähintäänkin melko hyvin.

Kuntakokoluokkien väliset ääri vaihtelut ovat suuria...

...mutta suuria ovat myös vaihtelut kuntakokoluokkien sisällä yksittäisten kuntien välillä.

Kuntapäätäjätutkimus 2024:

Erilaisten asioiden vaikutukset kuntien toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella 2025-2029

Tarkka kysymysmuotoilu

”Kun ajattelet tulevaa valtuustokautta 2025-2029, miten paljon arvioit seuraavien asioiden vaikuttavan oman kuntasi toimintaedellytyksiin?”

Arvioi asteikolla 1-5; 1=erittäin vähän, 5=erittäin paljon

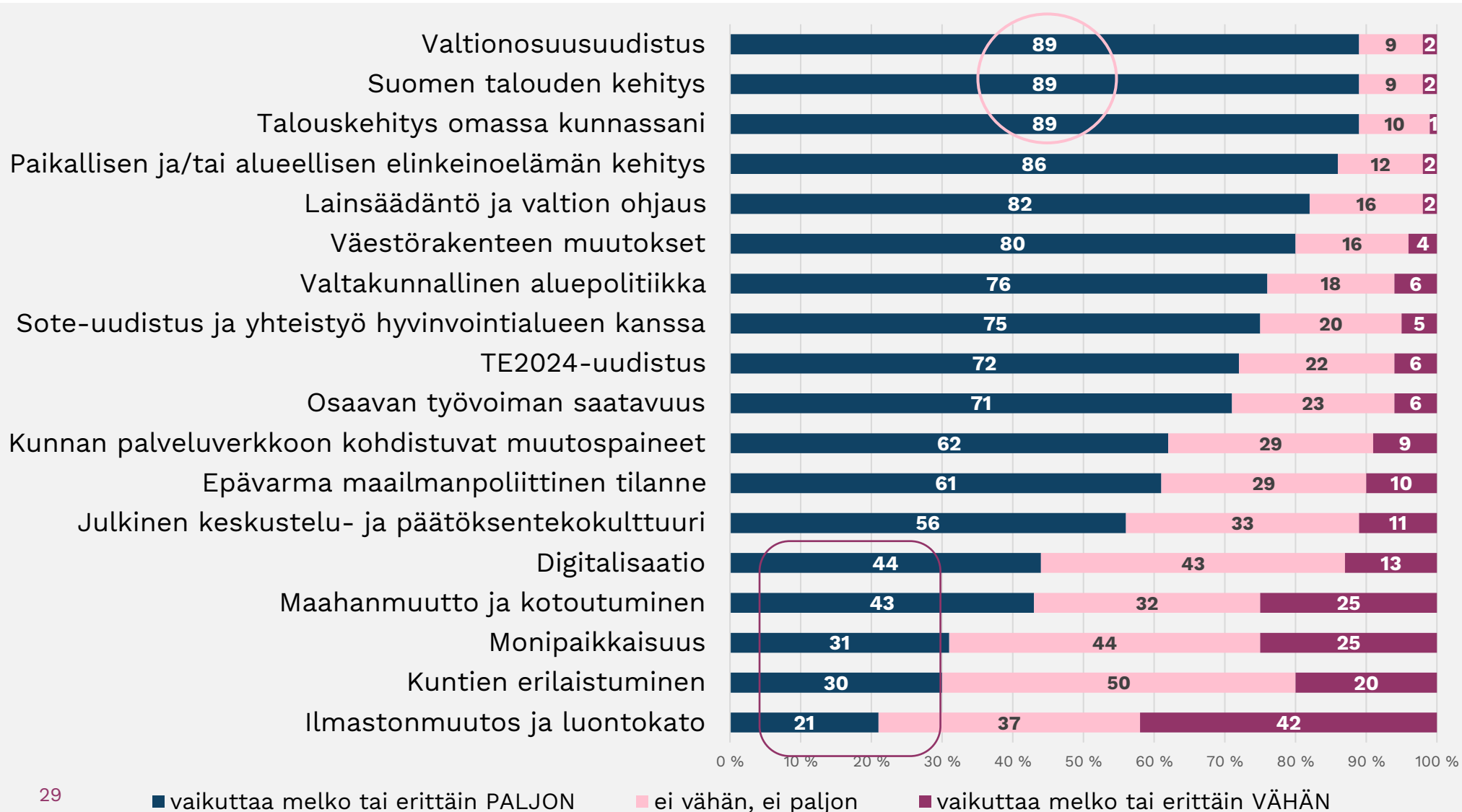

1. Suomen talouden kehitys
2. Epävarma maailmanpoliittinen tilanne
3. Lainsäädäntö ja valtion ohjaus
4. Valtakunnallinen aluepolitiikka
5. Sote-uudistus ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa
6. TE2024-uudistus
7. Valtionosuusuudistus
8. Osaavan työvoiman saatavuus
9. Talouskehitys omassa kunnassani
10. Kunnan palveluverkkoon kohdistuvat muutospaineet
11. Paikallisen ja/tai alueellisen elinkeinoelämän kehitys
12. Väestörakenteen muutokset
13. Maahanmuutto ja kotoutuminen
14. Digitalisaatio
15. Kuntien erilaistuminen
16. Ilmastonmuutos ja luontokato
17. Monipaikkaisuus
18. Julkinen keskustelu- ja päätöksentekoilmapiiri

- ✓ **Kuntien toimintaympäristöstä nousevia muutosilmiöitä**
- ✓ **Kuntien valtionohjauksesta seuraavia haasteita**
- ✓ **Kunnan omaan toimintaan liittyviä haasteita**

Kuntapäättäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

Vastausten %-jakaumat. (N=1685-1709)

Oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella eniten ja vähiten vaikuttavat asiat kuntapäätäjien arvioimina.

(% vastanneista arvioi vaikuttavan melko tai erittäin paljon)

Eniten vaikuttavat asiat:

1. Valtionosuusuudistus (89%)
2. Suomen talouden kehitys (89%)
3. Talouskehitys omassa kunnassani (89%)
4. Paikallisen ja/tai alueellisen elinkeinoelämän kehitys (86%)
5. Lainsäädäntö ja valtionohjaus (82%)

-> Kuntien valtionohjaus ja talous sekä niihin kytkeytyvät asiat

Vähiten vaikuttavat asiat:

1. Ilmastonmuutos ja luontokato (21%)
2. Kuntien erilaistuminen (30%)
3. Monipaikkaisuus (31%)
4. Maahanmuutto ja kotoutuminen (43%)
5. Digitalisaatio (44%)

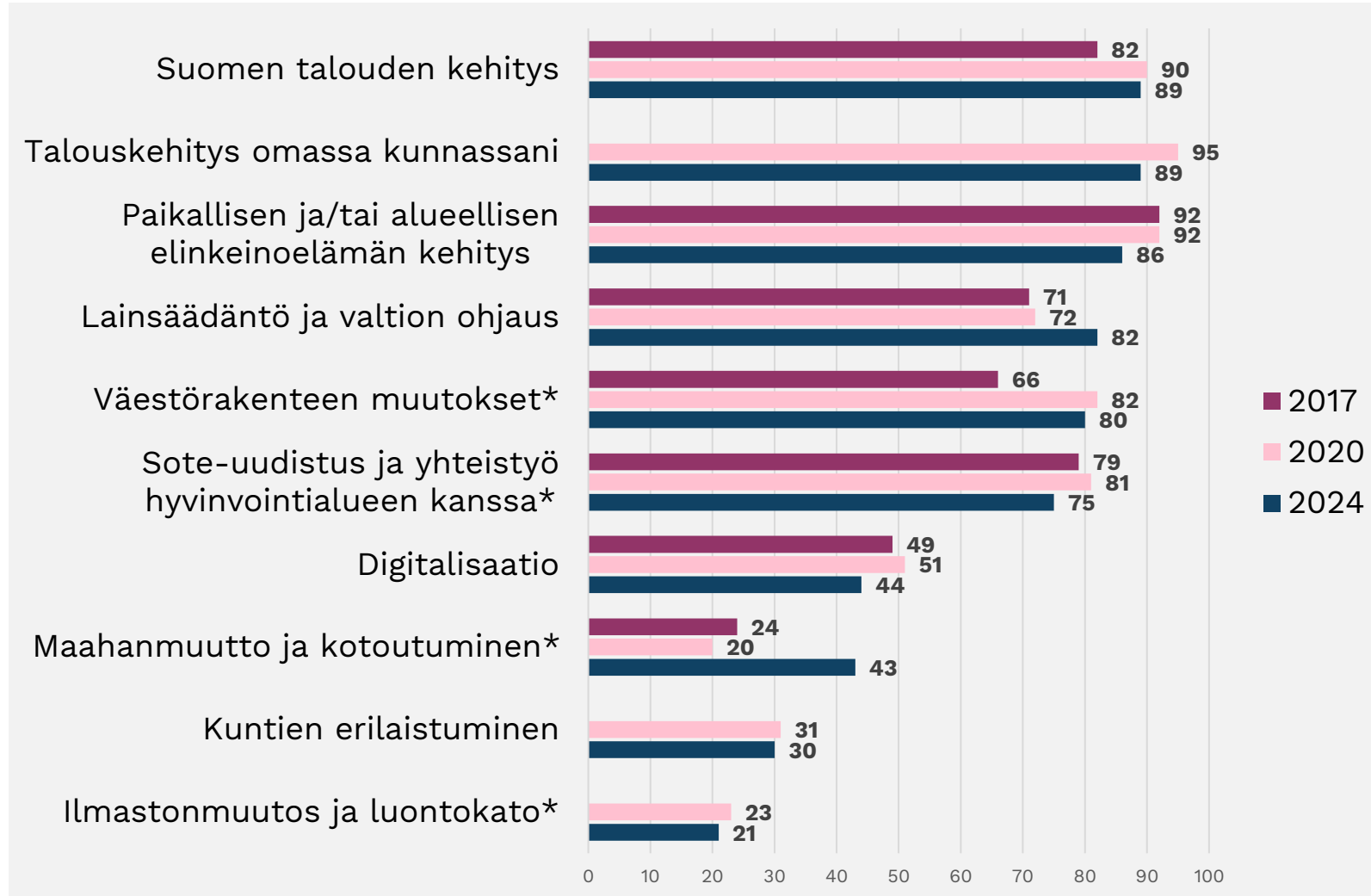
Toimintaympäristöä haastavat, osin globaalit muutosilmiöt

**Eniten vaikuttavina pidettävät asiat
edelleen vaikuttavia –**

**Muutokset kuntapäätäjien näkemyksissä
pääosin vähäisiä**

Kuntapäätäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevilla valtuustokaudella.

% vastanneista arvioi vaikuttavan melko tai erittäin paljon. (N-2024=1697-1709; N-2020=802-809; N-2017=968-976)

Merkittävimmät ajalliset muutokset vuodesta 2020:

Vaikutus kasvanut:

- ✓ **Maahanmuutto** (+23%-yks.)
- ✓ **Lainsäädäntö ja valtionohjaus** (+10%-yks.)

Vaikutus vähentynyt:

- ✓ Digitalisaatio (-7%-yks.)
- ✓ Talouskehitys omassa kunnassa (-6%-yks.)
- ✓ Paikallisen ja/tai alueellisen elinkeinoelämän kehitys (-6%-yks.)
- ✓ Sote-uudistus (-6%-yks.)

Vaikutus ~ samalla tasolla kuin 2020:

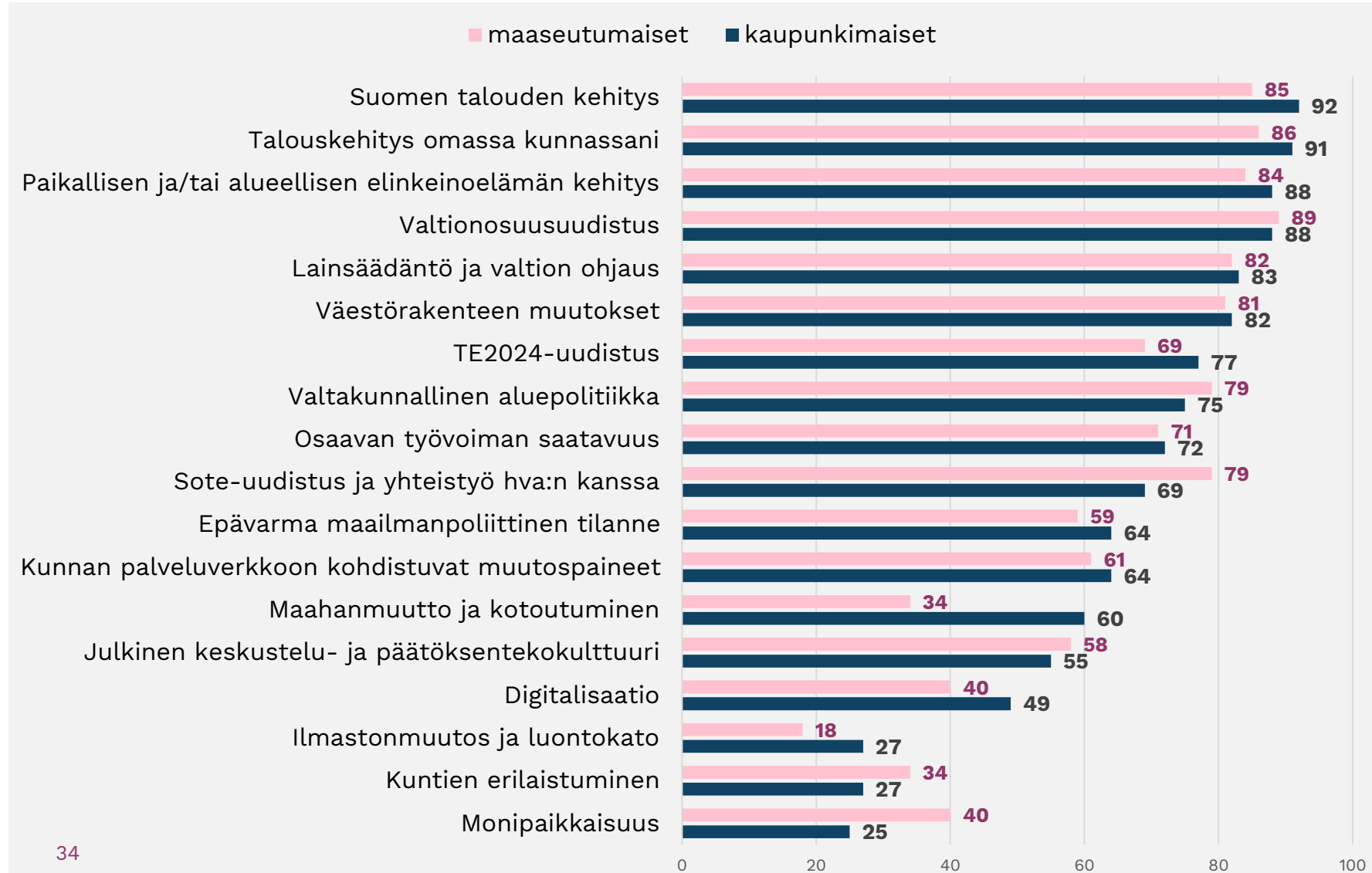
- ✓ Suomen talouden kehitys
- ✓ Väestörakenteen muutokset
- ✓ Kuntien erilaistuminen
- ✓ Ilmastonmuutos

Esimerkkinä arviot kaupunkimaisissa vs. maaseutumaisissa kunnissa

Kuntapäätäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

% vastanneista arvioi vaikuttavan melko tai erittäin paljon. Maaseutumaiset vs. kaupunkimaiset kunnat. (N=max 1701)

Maaseutumaisissa kunnissa kaupunkimaisia kuntia enemmän korostuvat:

- ✓ **Sote-uudistus ja hva-yhteistyö**
- ✓ Valtakunnallinen aluepolitiikka
- ✓ **Monipaikkaisuus**
- ✓ Kuntien erilaistuminen

Maaseutumaisissa kunnissa kaupunkimaisia kuntia vähemmän korostuvat:

- ✓ **Maahanmuutto ja kotoutuminen**
- ✓ **Digitalisaatio**
- ✓ **Ilmastonmuutos ja luontokato**
- ✓ TE-uudistus
- ✓ Talouden kehitys
- ✓ Epävarma maailmanpoliittinen tilanne

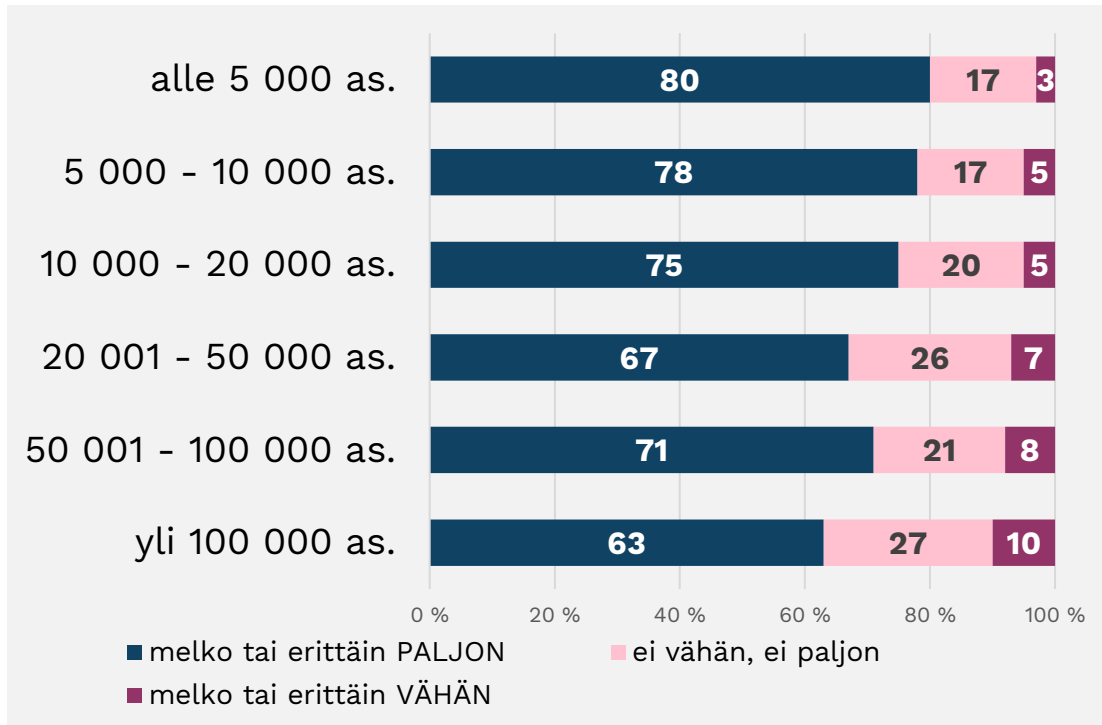
**Poimintoja toimintaedellytyksiin
vaikuttavista tekijöistä, joissa
näkemykset vaihtelevat suuresti**

Kuntapäätäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

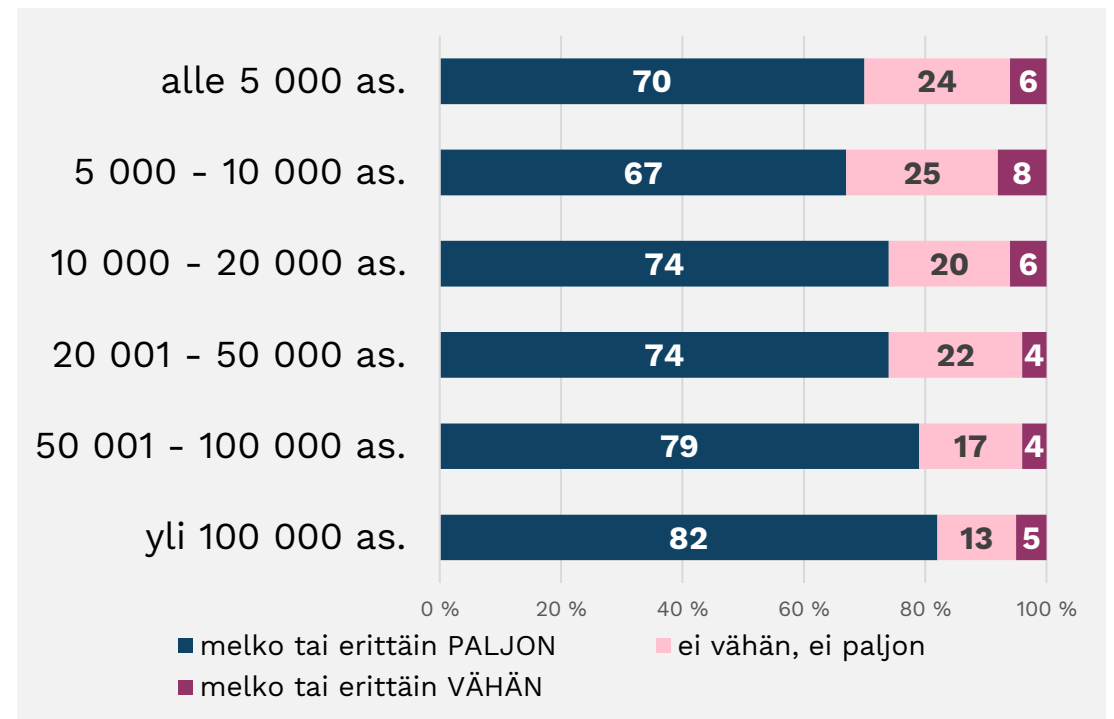
Vastausten %-jakaumat. (N=1701)

Uudistusten koetaan vaikuttavan paljon kaikenkokoisissa kunnissa, mutta vaihteluakin on.

Sote-uudistus ja yhteistyö hva:n kanssa

TE2024-uudistus

Uudistusten koetaan vaikuttavan paljon myös kaikissa maakunnissa, mutta on myös vaihtelua.

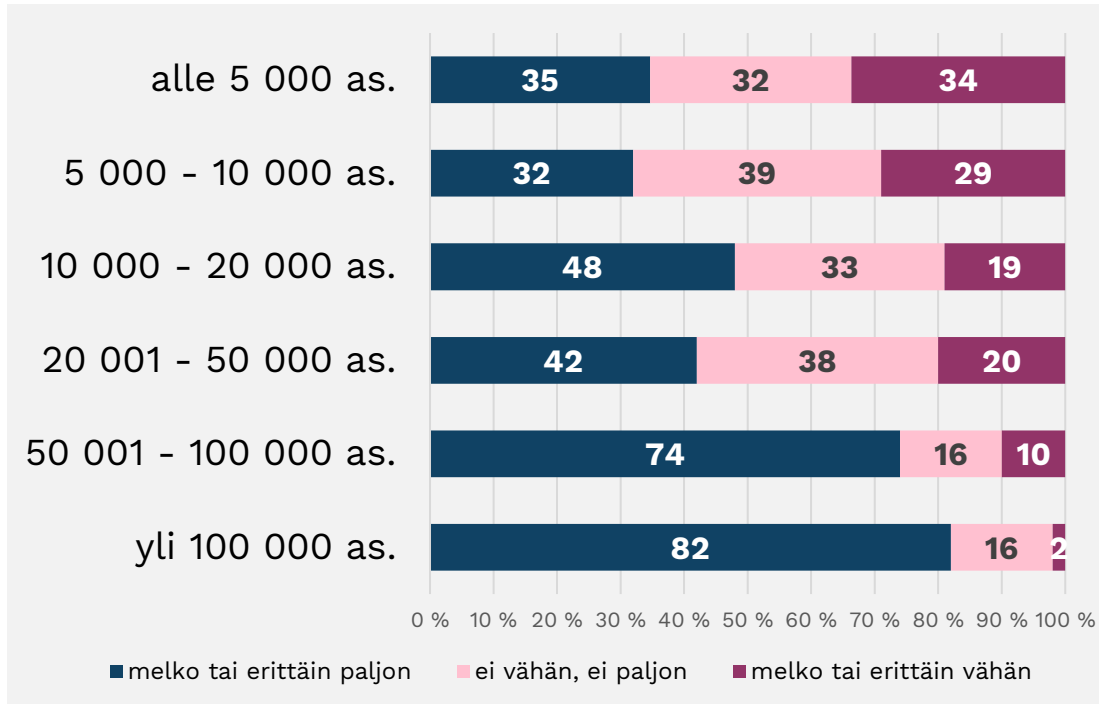
Sote-uudistus ja yhteistyö hva:n kanssa: 63% - 86% & TE2024-uudistus: 58% - 88%.

Kuntapäätäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

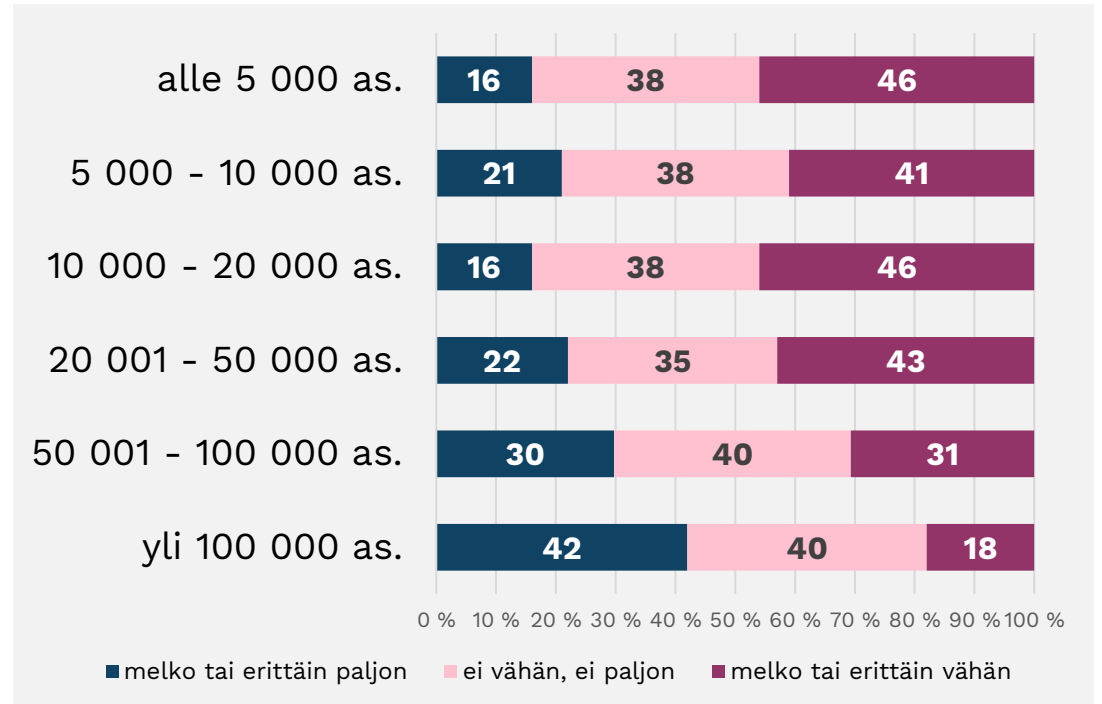
Vastausten %-jakaumat. (N=1701)

Toimintaympäristöön liittyvissä haasteissa nähtävissä suuria kuntakokoluokkien välisiä näkemuseroja

Maahanmuutto ja kotoutuminen

Ilmastonmuutos ja luontokato

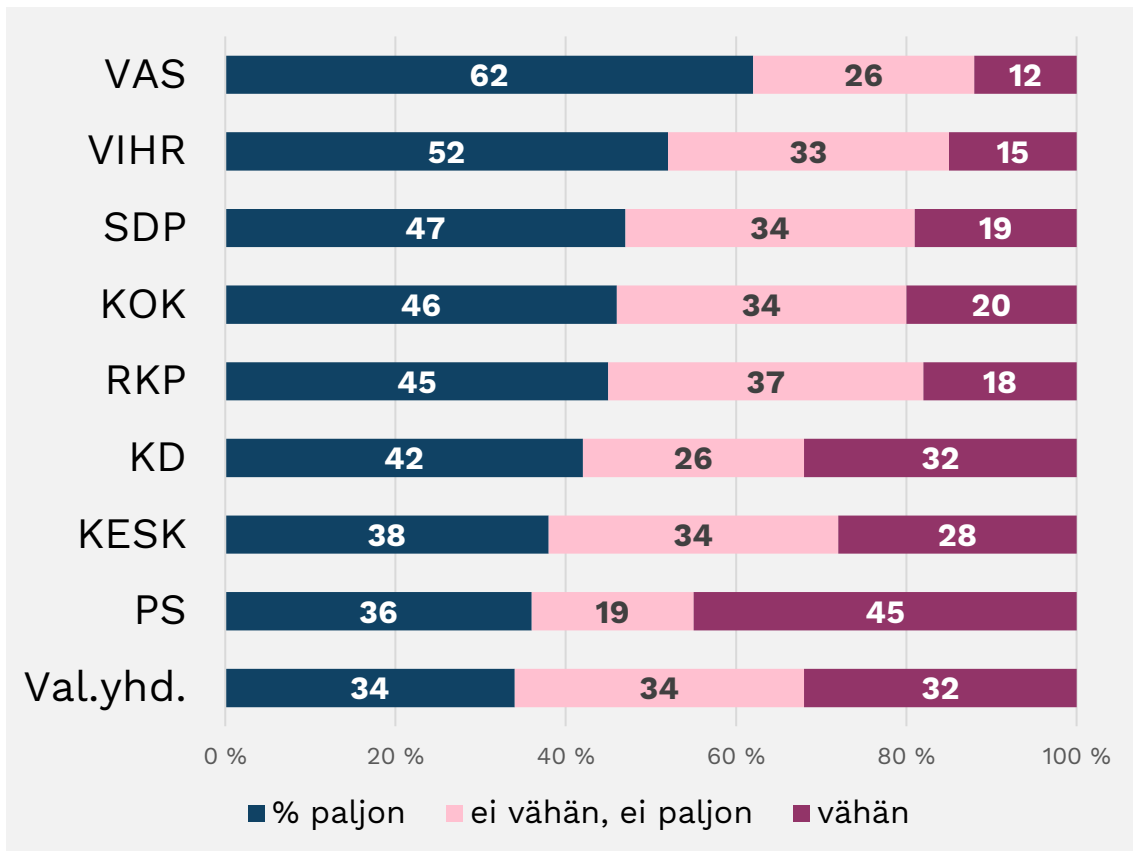

Kuntapäättäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevilla valtuustokaudella.

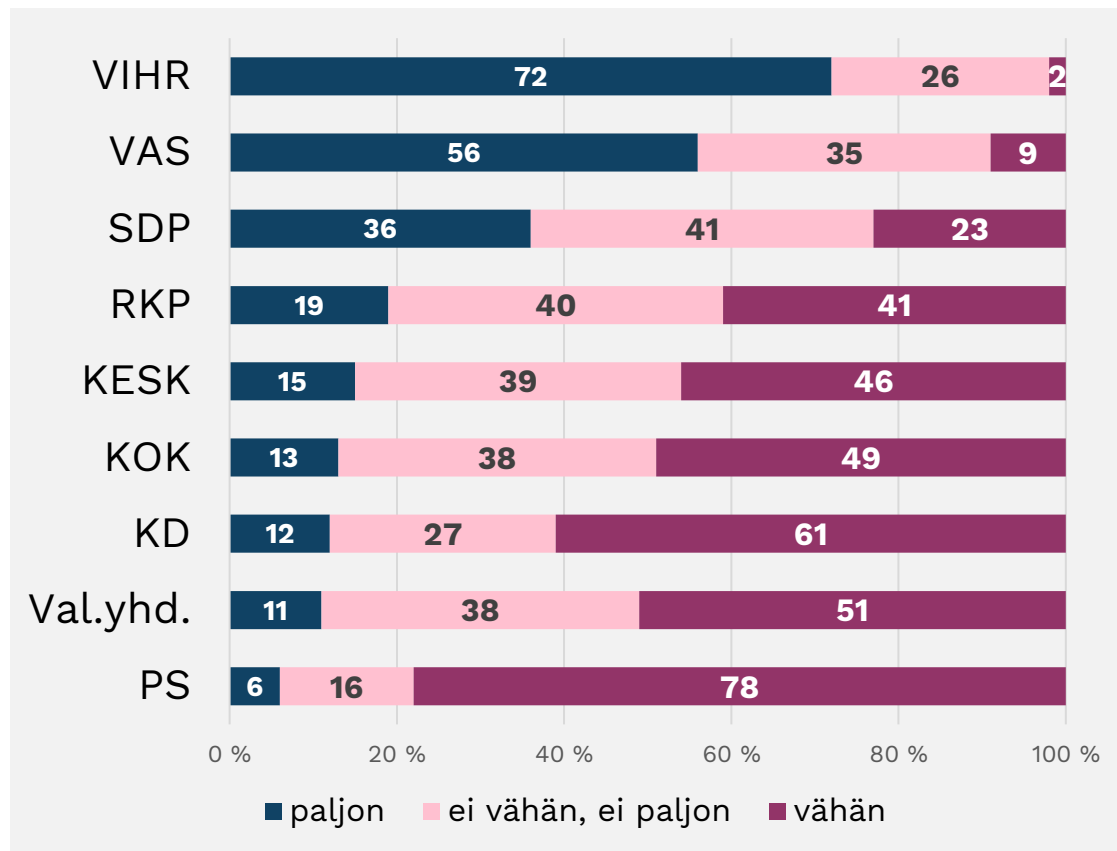
Vastausten %-jakaumat. (N=1252)

Toimintaympäristöön liittyvissä haasteissa nähtävissä suuria puolueiden välisiä näkemuseroja

Maahanmuutto ja kotoutuminen

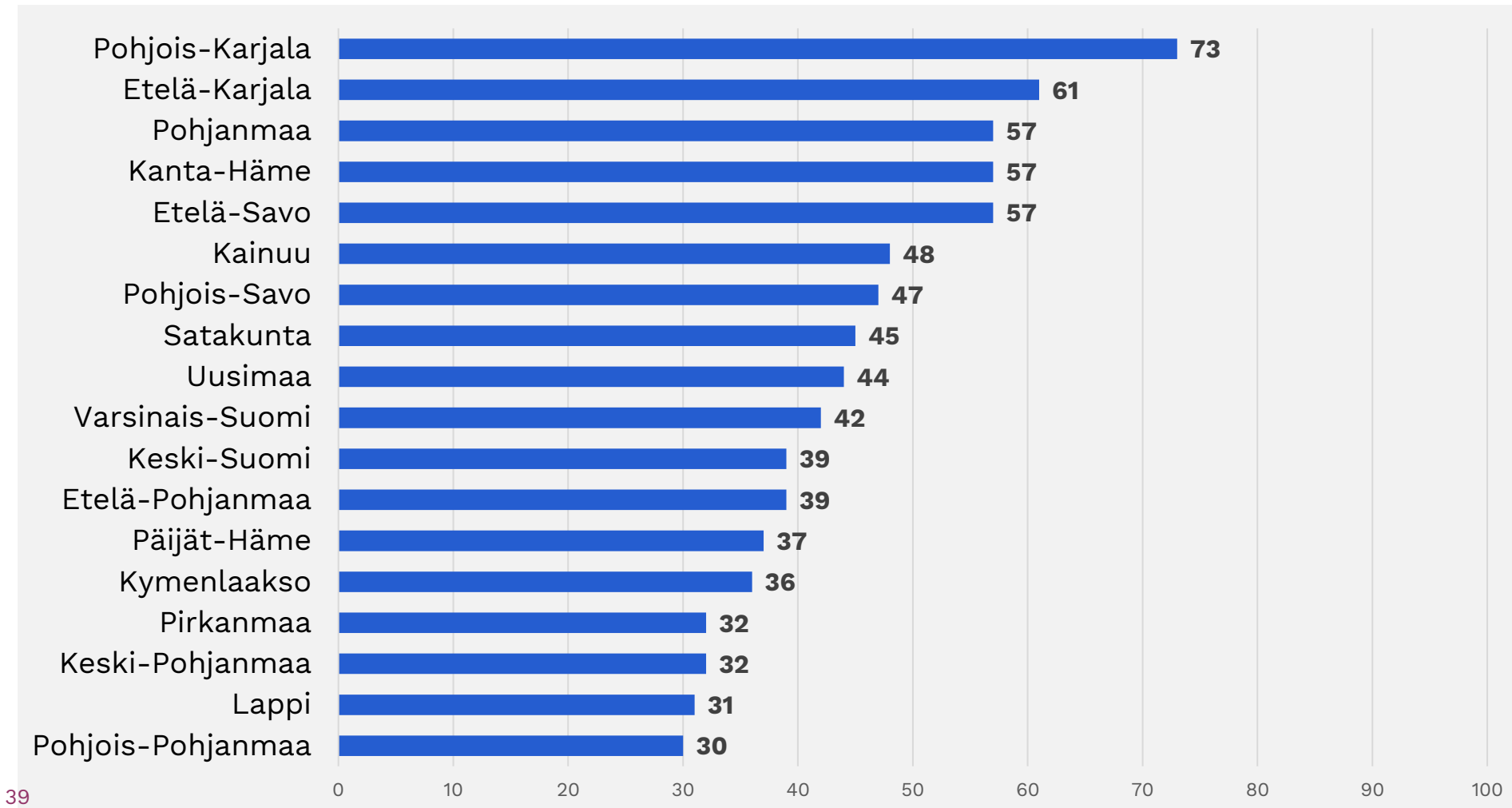
Ilmastonmuutos ja luontokato

Kuntapäättäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

% vastanneista arvioi vaikuttavan melko tai erittäin paljon. (N=1701)

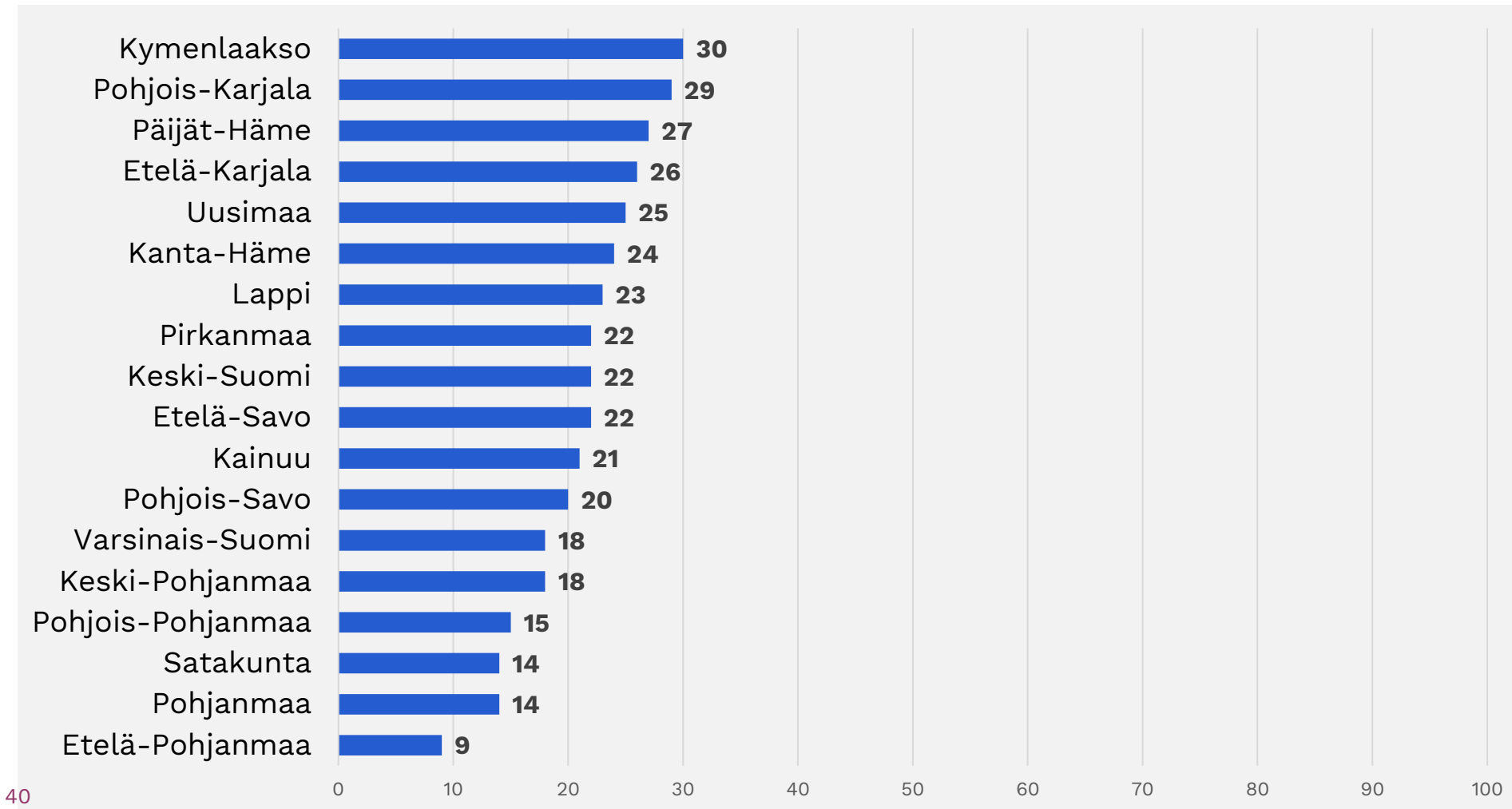
Maahanmuutto ja kotoutuminen (30% - 73%)

Kuntapäättäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

% vastanneista arvioi vaikuttavan melko tai erittäin paljon. (N=1701)

Ilmastonmuutos ja luontokato (9% - 30%)

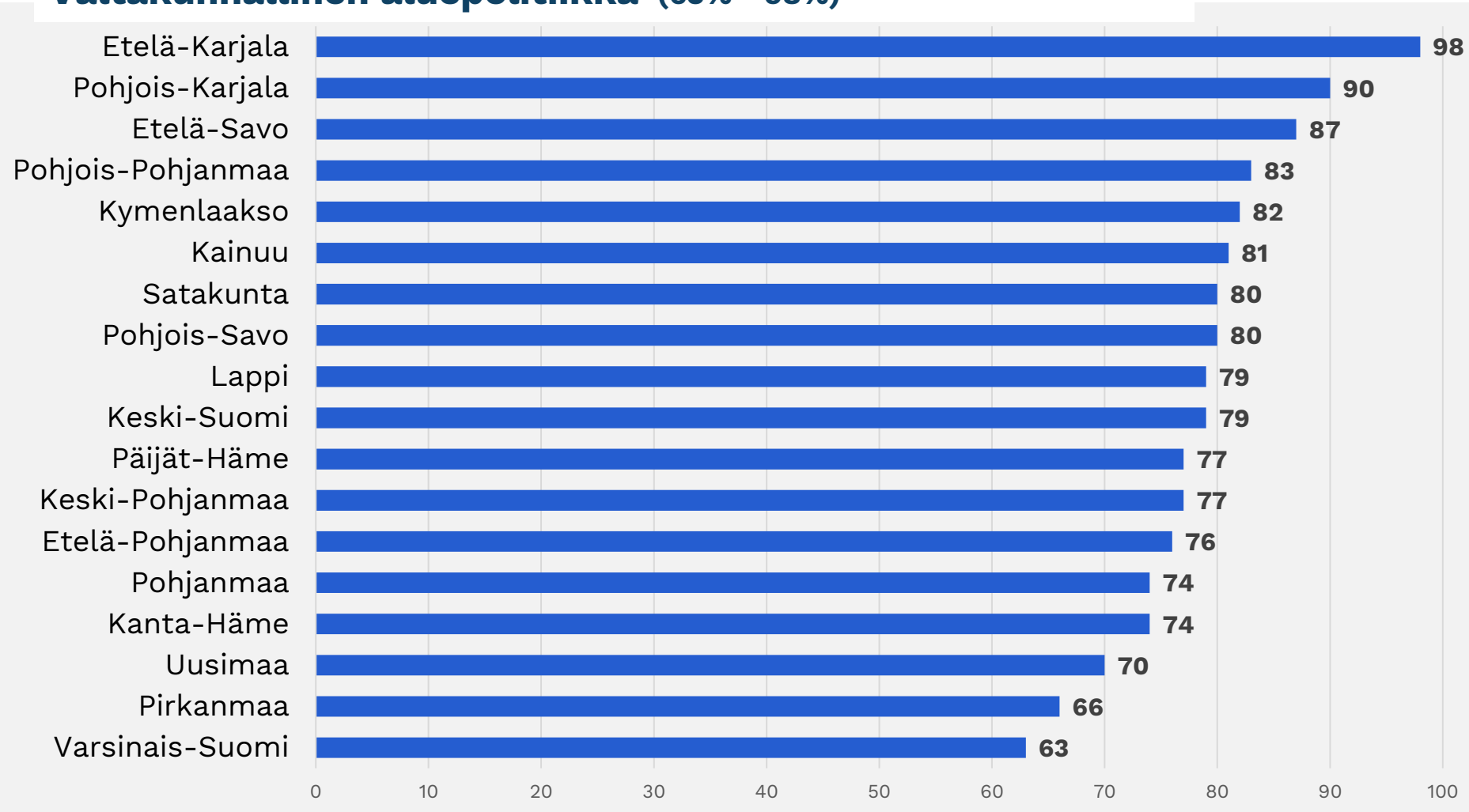

Kuntapäättäjätutkimus 2024:

Kuntapäättäjien arviot siitä miten paljon valtakunnallinen aluepolitiikka vaikuttaa oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

% vastanneista arvioi vaikuttavan melko tai erittäin paljon. (N=1701)

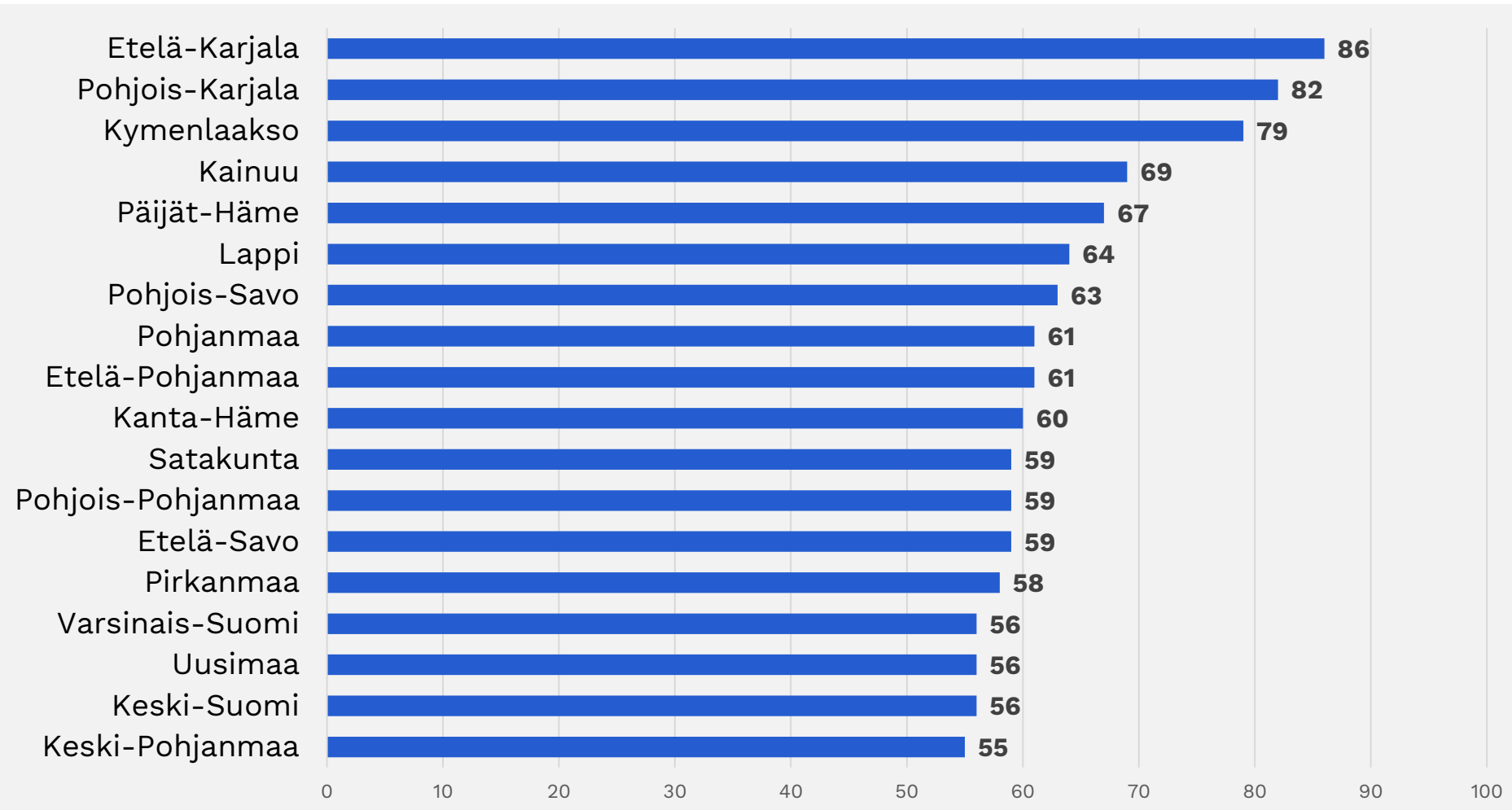
Valtakunnallinen aluepolitiikka (63% - 98%)

Kuntapäättäjien arviot siitä miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat oman kunnan toimintaedellytyksiin tulevalla valtuustokaudella.

% vastanneista arvioi vaikuttavan melko tai erittäin paljon. (N=1701)

Epävarma maailmanpoliittinen tilanne (55% - 86%)

Kuntaliiton tähänastiset tulosjulkistukset Kuntapäätäjätutkimuksesta 2024

- **Tiedote 30.9.2024:** Kuntapäätäjätutkimus 2024 käynnistynyt – kuntapäätäjillä tärkeä paikka vaikuttaa.
- **Uutinen 1.11.2024:** Kuntapäätäjätutkimukseen huikeat 1715 vastausta - aktiivisin vastaajakunta Inari.
- **Tiedote 21.11.2024:** Vaikuttamisen mahdollisuus motivoi kuntavaaliehdokkaita – päätöksentekokulttuuri ja häirintä haastavat.
- **Tiedote 27.11.2024:** Selvitimme: Päätöksentekoilmapiiri kunnissa parantunut – kuntapäätäjät näkevät keskusteluilmapiirin kehittämisen keskeisenä.
- **Tiedote 31.12.2024:** Kuntalaiset ja kuntapäätäjät eivät kannata kuntaliitoksia – yksi toteutuu kuitenkin vuoden alussa.

Kiitos – tack!

**ERILAISTUVA
KUNTASUOMI
2025**

Lisätietoja – Ytterligare information:

www.kuntaliitto.fi/kuntapaattajatutkimus2024

www.kommunforbundet.fi/beslutsfattarundersokning2024

www.kuntaliitto.fi/erilaistuvakuntasuomi2025

www.kommunforbundet.fi/kommunforbundet/tjanster/forskning/forandringarnaskommunfinland

Marianne Pekola-Sjöblom

Tutkimuspäällikkö – Forskningschef

Marianne.pekola-sjoblom@kuntaliitto.fi

@M_PekolaSjoblom

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi

A person is walking away from the camera on a snowy path, leaving a trail of footprints that lead towards the viewer. The scene is bright and hazy, suggesting a winter day. The person is wearing dark clothing and using walking sticks.

Kestävyyden teemat seuraavalla valtuustokaudella

Kuntapäätäjä Live 12.3.2025 klo 15-16

Eveliina Kiema-Majanen, erityisasiantuntija, Kuntaliitto

Mikä ei muutu?

**Kuntalaki 1 §:
Kunta edistää
asukkaidensa
hyvinvointia ja
alueensa
elinvoimaa sekä
järjestää
asukkailleen
palvelut
taloudellisesti,
sosiaalisesti ja
ympäristöllisesti
kestävällä
tavalla.**

**Suomen kunnat
toteuttavat
merkittävän osan
kestävyystavoitteiden
toimeenpanosta ja
kuntien toiminta
kytkeytyy kaikkiin
kestävyystavoitteisiin
välillisesti tai suoraan**

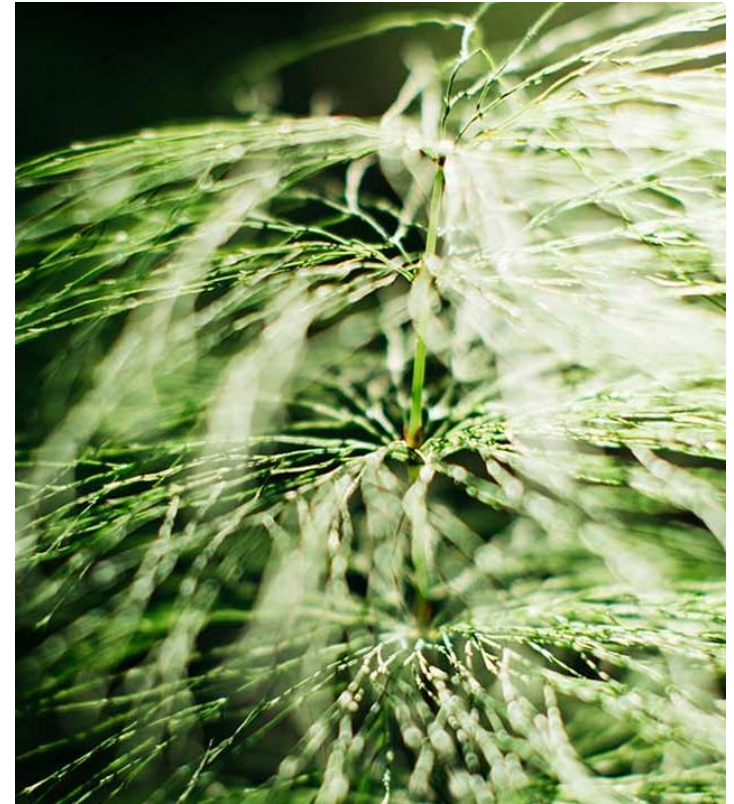

Kestävä kunta

Turvaa nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet tasavertaisesti, samalla kun ottaa huomioon luonnon kantokyvyn ja planetaariset rajat

Ympäristö, hyvinvointi ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon kunnan suunnittelussa, budjetoinnissa, päätöksenteossa ja toiminnassa

A close-up photograph of a person's hands wearing pink nitrile gloves. The hands are holding several pieces of clear, crumpled plastic waste, likely from a bottle or container. The background is a plain, light-colored surface. The text "Mikä muuttuu?" is overlaid in the center of the image.

Mikä muuttuu?

Kuntien toimintaympäristöä haastavat muutosilmiöt

- Matala syntyvyys
- Ikääntyminen
- Kaupungistuminen
- Keskittyvä maahanmuutto
- Hyvinvoinnin polarisaatio, segregatio ja syrjäytyminen
- Populismi ja poliittinen polarisaatio
- Poliitiikan kriisi
- Ekstremismi
- Algoritmien valta, tekoäly ja kyberuhkat
- Autoritääristen valtioiden nousu

- Globaalin kilpailun kiristyminen
- Niukkeneva julkistalous ja kestävyysvaje
- Osaamisperustan rapautuminen
- Osaajapula
- Tuottavuuden heikentyminen
- Etätyö ja monipaikkaisuus
- Eriytyvä elinvoima
- Vihreä siirtymä ja energiaomavaraisuus
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- Kriittiset luonnonvarat
- 6. sukupuuttoaalto / hiipuva biodiversiteetti

Kuntien rooli ja tehtävät
Kunta-valtio-suhde ja rahoitusjärjestelmän uudistus

Mihin ollaan menossa?

Kuntien resilienssi ja muutoskyky koetuksella

Ilmastonmuutos

Älykäs sopeutuminen

Oikeudenmukainen vihreä siirtymä

Taloudellisen kestävyuden korostuminen

TE-uudistuksen vaikutukset

Mitä on tulossa?

- Uusi valtuustokausi = uusi strategia?
- Strategiatavoitteiden ja kärkien valinta
  - Miten kestävyys näkyy näissä?
- Taloudellinen kestävyys ei riitä!
- Kaupunkien ja kuntien keskeisen kestävyysroolin vahvistuminen entisestään
  - Maailma kuohuu, mutta kuntien perustehtävien kestävyys pysyy
- Toisaalta, epävakaan maailmanpoliittisen ympäristön vaikutukset näkyvät myös kunnissa
  - Kuumat, kylmät ja kauppakonfliktit
  - Kriittisten mineraalien niukkuus ja tarjonta
  - Energia
  - KV-investoinnit kuten datakeskukset, niiden ristiriitaiset kestävyysvaikutukset
- Millainen on kuntamme visio kestävästä tulevaisuudesta?

A close-up photograph of a person's hand holding a dark, textured object, possibly a piece of fabric or a small animal, against a light, textured background. The hand is positioned in the upper right quadrant, with fingers slightly curled. The object being held is dark and has a rough, fibrous texture. The background is a light, mottled grey or white with a similar texture. The overall lighting is soft and even.

Mitä tehdä?

Nostoja kestävyiden edistämiseen päätöksenteossa

- Pitkäjänteinen päätöksenteko
- Avoin vaihtoehtojen punninta eri kestävyiden ulottuvuuksien näkökulmasta
- Dialogisuus
- Hyvä päätöksentekokulttuuri
- Osallisuus
- Eettisyys ja läpinäkyvyys
- Strategian jalkauttaminen organisaatiossa
- Kunkin kaupungin ja kunnan oma sanoitus kestävyysvahvuuksista ja kehittämiskohteista
- Jaettu ymmärrys toimintaympäristön kestävyysmahdollisuuksista ja -haasteista

Kestävä kehitys on

kuntien ydintekemistä
myös seuraavalla
valtuustokaudella

elinvoimaa

hyvää hallintoa ja
päätöksentekokulttuuria

Kiitos. Tack.

Eveliina Kiema-Majanen
erityisasiantuntija
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi